

Motion till riksdagen 2018/19:2860

av Solveig Zander m.fl. (C)

Rättvis trygghetsförsäkring

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en översyn/utredning av sjukförsäkringen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en flexibel återgång i arbete och rekommendation för kortare sjukskrivning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att tillsätta en utredning av Försäkringskassan och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjligheterna till omställning från ett arbete till ett annat bör förbättras genom en mer flexibel arbetsmarknad med bättre system för omställning och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna till mer stöd till arbetsgivarna så att de lättare kan medverka till den anställdes återgång i arbete, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka möjligheterna att ge ett uppdrag till Arbetsmiljöverket eller till Myndigheten för arbetsmiljökunskap (Mynak) som tillsammans med berörda parter bör se över de ökande sjukskrivningarna och belysa jämställdhetsaspekten av sjukskrivningarna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en översyn/utredning av aktivitets- och sjukersättningen och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa en mer jämställd och rättvis arbetsskadeförsäkring och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra studenters trygghet vid sjukskrivning och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att förbättra möjligheterna till eftergymnasial utbildning för människor med intellektuell funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa e-inkomst samt bättre ekonomiskt skydd för företagare och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa en föräldraförsäkring som bättre passar även föräldrar som driver företag, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att under småbarnsåren, då den obetalda arbetsbelastningen är extra ojämn, låta pensionsrätter delas rakt av mellan föräldrarna och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att Pensionsmyndigheten i samverkan med berörda parter (t.ex. mödravård, Försäkringskassan, Skatteverket, banker och skola) har ett informationsuppdrag om livsinkomst och pension riktat till föräldrar och till företagare och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna till en mer rättvis beskattning av pensionen och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en översyn av nivåer och vad som ingår i försörjningsstödet, existensminimum och förbehållsbelopp för äldre i syfte att minska de stora skillnaderna mellan kommuner och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en översyn av underhållsstödet och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att en översyn av kvaliteten i gode mäns uppdrag genomförs och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Centerpartiet arbetar för att våra trygghetssystem ska utgå från den enskilda individen och att människor ska ha inflytande över sin vardag. För att uppnå ökad trygghet, likvärdighet, tillgänglighet och valfrihet inom trygghetssystemen krävs bättre samverkan och en mer sammanhållen process för att hjälpa människor att bryta sitt utanförskap. Makten ska ligga hos dem den berör. Vi behöver tydligare och enklare kontakt mellan människor och myndigheter. Företagen är våra jobbskapare och viktiga för att många människors utanförskap ska kunna brytas och därför behöver förutsättningarna för företagare bland annat i våra trygghetssystem förbättras.

Vi behöver även arbeta mer för jämställda pensioner. Många av de pensionärer som idag sitter med mycket låga pensioner och de som ska gå i pension behöver mer rättvisa förutsättningar.

För att bryta människors utanförskap och för att fler ska komma i arbete behöver vi tätare avstämningar, personliga möten, fler kontrollstationer och noggrann utvärdering av en förändrad rehabiliteringskedja. Arbetsföra människor ska inte kunna sjukskrivas ut i utanförskap.

För Centerpartiet är det avgörande att kunna garantera att trygghetssystemen kommer alla som behöver till del. Oavsett människors kön, etniska eller socioökono-

miska bakgrund, bostadsort, utbildning, om de studerar eller driver företag, ska trygghetssystemen finnas nära, vara tillgängliga och hålla god kvalitet.

Sjukförsäkringen

En av de största samhällsutmaningarna framöver handlar om att hantera kostnaderna för de ökande sjuktalen. Centerpartiet vill se en sjukförsäkring som ger tidigt stöd och hjälp till återgång i arbete med uppföljningar och avstämningar varje halvår.

Därför vill Centerpartiet se en förstärkt rehabilitering med tidiga insatser, täta uppföljningar och avstämningar mellan den sjukskrivna, arbetsgivaren, Försäkringskassan och läkaren. Idag är det vanligt att den första sjukskrivningen är 30 dagar. Vi vill se en rekommendation om en kortare första sjukskrivningstid – förslagsvis en vecka, vi vill se fler deltids- än heltidssjukskrivningar och större flexibilitet vid återgång i arbete. Vi vill se anpassade flexibla lösningar för successiv återgång i arbete där den sjukskrivna ges mer utrymme att pröva hur mycket hen klarar av att jobba för att sedan retroaktivt rapportera in detta månatligt. Det viktiga är att arbeta i någon form och bryta isoleringen eller helst aldrig hamna i isolering.

Centerpartiet föreslår även ett återinförande av bortre gränsen. De flesta människor mår bra av ett socialt sammanhang och ett arbete att gå till. Det är viktigt att människor inte lämnas utan kontakt. Då den bortre gränsen nås prövas den sjukskrivna mot arbetsmarknaden för att finna lämpligt arbete i lämplig omfattning. Försäkringskassan behöver följa upp sjukskrivningarna bättre och samordningsansvaret för sjukförsäkringen behöver ses över. Rehabiliteringskoordinatorer i alla regioner skulle till exempel kunna vara en möjlighet att ombesörja bättre samordning. Den som är sjuk eller skadad och inte kan arbeta alls ska ha rätt till fortsatt ersättning, vård och rehabilitering. Kvinnor står idag för en betydande del av sjuktalen och Centerpartiet anser därför att det är mycket angeläget att belysa jämställdhetsaspekten av sjukskrivningarna. Sammantaget vill vi se en utredning av sjukförsäkringen. Ovan nämnda kontrollstationer inom sjukförsäkringen är ett viktigt sätt att säkerställa att sjukskrivningar följs upp och att människor inte hamnar i passivitet. Därutöver krävs åtgärder för en bättre omställning genom en mer flexibel arbetsmarknad, med enklare och tryggare system för att gå från ett jobb till ett annat.

Arbetsmiljön på Sveriges arbetsplatser behöver ses över genom ett uppdrag till Arbetsmiljöverket eller Mynak. Arbetsgivare behöver stöd och hjälp på olika sätt för att medverka till minskade sjukskrivningar. För Centerpartiet är det viktigt att belysa hela problembilden för den sjuka. Faktorer utöver arbetssituationen är bl.a familjesituationen, egna barn och bonusbarn, levnadsförhållanden i form av ekonomisk situation och socialt nätverk. Kvinnor står idag för en betydande del av sjuktalen – något som har ett starkt samband med effekterna av dagens familjebildningsmönster. Centerpartiet anser därför att det är mycket angeläget att belysa jämställdhetsaspekten av sjukskrivningarna.

Aktivitetsersättning

Dagens sjuk- och aktivitetsersättning har stora problem och människor hamnar i utanförskap. Sjuk- och aktivitetsersättningen behöver ses över. Allt fler unga är så pass

sjuka så att de inte kan arbeta. Sjukfrånvaron fortsätter att öka. Både antalet sjukfall och längden på sjukfallen stiger. Och de sjuka får inte hjälp att komma åter i arbete.

Många av dem klarar inte av att studera på heltid, men om de studerar på deltid försvinner rätten till hela ersättningen vilket skapar inlåsnings effekter och passivitet. För Centerpartiet är det viktigt att inte bara ersättningen betalas ut korrekt utan även att förebygga och öka andelen som kommer i arbete och således aldrig ens behöver uppbära ersättning. Den som har sjuk- eller aktivitetsersättning tjänar inte heller på att söka arbete eftersom inkomsten, även om man får bostadstillägg, kan minska med en fjärdedel om man skriver in sig vid Arbetsförmedlingen.

Trygghetssystemen och studier

Många väljer att vidareutbilda sig idag vid t.ex. karriärväxling. Då händer det lätt att studiestödet tar slut om t.ex. en längre utbildning genomförts tidigare.

Centerpartiet vill att möjligheten ses över för studenter att vara deltidssjukskrivna i varierande grad, att kunna behålla studiemedlet på deltid och då godkännas av Försäkringskassan. Studenthälsans och sjukvårdens ansvar för studenters rehabilitering behöver utredas samt utbildningsanordnarens rehabiliteringsansvar förtydligas.

Centerpartiet anser att eftersom vi idag lever i en dynamisk värld och människor väljer att utbilda sig vidare på högskolenivå så bör möjligheterna ses över att i dessa fall göra SGI överhoppningsbar.

Människor som lever med en funktionsnedsättning och har sjukersättning måste få bättre förutsättningar för att bryta sitt utanförskap. Deras situation kan förändras och därför tycker Centerpartiet att det måste vara möjligt att våga testa att arbeta utan att förlora sin ersättning. Arbetet ska kunna vara på heltid, deltid eller enstaka dagar, för längre eller kortare perioder.

Arbetskadeförsäkringen

Inom arbetskadeförsäkringen finns osakliga skillnader mellan kvinnors och mäns beviljandegrad. Män får lättare ersättning vid arbetskada än vad kvinnor får. Kvinnor får sämre utredningar än män, vilket i sin tur beror på att kunskapen om sambanden mellan arbetet och de skador och sjukdomar som uppstår är sämre för typiskt kvinnliga yrken än för typiskt manliga yrken. Centerpartiet tycker att arbetskadeförsäkringen ska genussäkras så att både kvinnor och män får ett bra skydd.

I många fall är det svårt att fastställa om det är en arbetskada eller beroende på arbetsmiljön som sjukdomen uppstår. I de fall det inte kan garanteras att det är arbetsplatsen som skadan beror på skulle den sjukskrivna istället få en engångssumma. Om den anställda t.ex varit sjukskriven i ett år och sedan kommer tillbaka, har den anställda inte fått lön och inte heller varit med i lönerevisionen. Centerpartiet vill att möjligheten att få en engångssumma istället ska ses över som alternativ i de fall det inte kan garanteras att det är arbetsplatsen som skadan beror på.

Företagande och trygghetsförsäkring

Centerpartiet driver på för en markant minskad administrativ börda för företagen bland annat i och med socialförsäkringens förslag gällande e-inkomst. Förslaget innebär att

allt som är skattegrundande ska inrapporteras månadsvis till Skattemyndigheten genom ett system som myndigheten utvecklar.

Socialförsäkringsutredningens förslag till förbättringar för företagare och uppdragstagare innefattar bättre ekonomiskt skydd under uppbyggnadsskedet och främjar både företagande och jämställdhet och bör därför införas omgående.

Föräldraförsäkringen och företagande

För att fler kvinnor ska välja att bli företagare är det också viktigt att regler för föräldraförsäkringen som gäller för anställda så långt det går även ska gälla för företagare oavsett företagsform, inklusive de som är både anställda och företagare, så kallade kombinatorer. Då stärks flexibiliteten och tryggheten för framförallt kvinnors företagande.

Centerpartiet föreslår att småföretagare under sin föräldraledighet ska kunna bedriva viss begränsad administrativ styrande verksamhet i sitt företag utan att förlora sin föräldrapenning.

Pensioner och äldres ekonomi

Centerpartiet vill verka för att ingen pensionär ska ha mindre kvar av sin pension än att man klarar sin försörjning då bostadskostnad och skatt är betald.

Sverige har ojämställda pensioner. Kvinnan har ofta utgjort en förutsättning för mannens karriär då hon varit hemma och tagit hand om hem och barn och därmed haft en låg eller ingen inkomst alls. En ojämställd arbetsmarknad bidrar kraftigt till de orättvisa pensionerna. För att uppnå jämställda pensioner behöver både arbetslivet och familjelivet bli jämställt och vi behöver dela pensionspoängen mer rättvist. Under småbarnsåren, då den obetalda arbetsbelastningen är extra ojämn, föreslår vi därför att pensionsrätter delas rakt av mellan föräldrarna.

De som idag sitter med de lägsta pensionerna, oftast kvinnor, påverkas till stor del av följsamhetsindex. Centerpartiet vill se över följsamhetsindex. Vi vill även höja garantipensionen.

Centerpartiet tycker att var och en ska få välja själv, men för att kunna göra bra val behöver vi tillgång till information om hur våra beslut kring föräldraledighet, deltidsarbete och pensionssparande påverkar vår framtida ekonomi. Därför vill Centerpartiet att Pensionsmyndigheten i samverkan med berörda parter (t.ex. mödravård, försäkringskassa, skatteverk, banker och skola) har ett informationsuppdrag riktat till föräldrar om livsinkomst.

De flesta som har en anställning får tjänstepension från sin arbetsgivare. Företagare ansvarar själva för sin ekonomiska status när de går i pension. Precis som anställda tjänar företagare in en allmän inkomstpension. Hur mycket som betalas in beror på vilken lön de tar ut, vilket många inte är medvetna om. Ett privat pensionssparande är viktigt för företagare och kompletterar den allmänna pensionen. Den här kunskapen behöver spridas och ingå i ett informationsuppdrag riktat till företagare om livsinkomst.

Många pensionärer har inte tillräckligt med pengar över för mat när räkningar, hyran och andra utgifter är betalt. Vi måste få en tydligare reglering och lagstiftning på att kommunerna måste se till att pensionärerna i varje kommun har det bra. Det bör utredas

om kommunerna ska ta över ansvaret för att ha direktkontakt med de äldre för att se till att de har en rimlig levnadsstandard.

Det finns ett förbehållsbelopp som innebär att alla ålderspensionärer ska ha en viss summa kvar att leva på när alla kostnader för vård och omsorg m.m. är betalt. Maxtaxan ska sedan finnas för att garantera att det finns ett tak på utgifterna. Men utöver detta finns flera utgifter som inte ingår i maxtaxan och förbehållsbeloppet. Det varierar mellan kommunerna vilka kostnader de har för vissa nödvändiga trygghetssystem för den äldre. Det behövs en översyn av äldres kostnader och ersättningar. Nivåer och vad som ingår i försörjningsstödet, existensminimum och förbehållsbelopp behöver ses över.

Översyn av underhållsstödet

Underhållsstöd är ett ekonomiskt stöd som betalas ut av Försäkringskassan (FK) till en förälder som är vårdnadshavare och bor ensam med barnet/barnen (är folkbokförd med barnet/barnen) i de fall då den andra föräldern inte betalar underhållsbidrag alls, eller betalar ett underhåll som är lägre än ett visst belopp per månad. Centerpartiet anser att för att underlätta för föräldrarna ska en utomstående rådgivare från till exempel socialförvaltningen eller Försäkringskassan kunna hjälpa till. När underhållsbidraget avgörs civilrättsligt blir utgången ofta till fördel för den förälder som tar huvudansvar för barnet/barnen, eftersom nivån då baseras på den andra förälderns inkomst. Det behövs en översyn av regelverket kring underhållsstödet och ensamstående familjers totala ekonomi.

Översyn av godmanskap

Överförmyndarverksamheten är en del av det mest grundläggande rättsskydd som samhället tillhandhåller för de i samhället mest utsatta. Skyddsobjekten är framför allt barn, människor med fysiska eller psykiska funktionshinder och äldre med nedsatt beslutsförmåga på grund av ålder eller sjukdom. Utgångspunkten är att ingen av skyddsobjekten kan företräda sig själva och de har därför en ställföreträdare i form av god man, förvaltare eller förmyndare.

Skyddsobjekten, eller de personer som är i behov av förvaltare, gode män eller förmyndare, har blivit fler. Det är förutom att antalet dementa åldringar ökar på grund av att livslängden ökar även personer som genom att psykiatireformen stängde vårdinrättningar nu finns ute i samhället och behöver hjälp och stöd. Ensamkommande flyktingbarn är också en grupp som bidragit till att fler behöver stöd och hjälp. Dessa personer är oerhört beroende av att de får hjälp av seriösa personer. Ersättningen till gode män behöver ses över. Dessutom måste man befria den som påtvingats förvaltare att överhuvudtaget betala förvaltarens arvode. Dessutom behövs bättre utbildning av gode män, förvaltare och förmyndare. Tillsynen av hur uppdraget sköts när det gäller ”sörja för person och bevaka rätt” vilket inte sker via bokslut som den ekonomiska delen. Tillgång till juridisk kompetens när ärenden bereds och som stöd till gode män, förvaltare och förmyndare är också viktig för att säkerställa kvaliteten i verksamheten. Dessutom ska det finnas en nämnd som ansvarar för verksamheten och inte en ensam förmyndare. I en del ärenden med motstridiga viljor så är nämnden närmast att likna vid en domstol som med stöd av lag och förordningar skall lösa tvisten. Rättssäkerheten

skulle bli bättre med en nämnd än om ärendet skall avgöras av en ensam överförmyndare. Det saknas vidare en samlande statlig myndighet (jämför Skolverkets roll i förhållande till skolan eller socialstyrelsen beträffande vården) med uppgift att utöva tillsyn och medverka till utveckling av verksamheten. Det saknas också en samlad nationell statistik över verksamhetens omfattning. Antalet huvudmän brukar beräknas till cirka en procent av befolkningen.

Centerpartiet vill se en översyn av gode mäns uppdrag. Vi föreslår även att det inrättas en sammanhållande central myndighet med uppgift att på nationell nivå leda och utveckla verksamheten samt även att svara för insamlande av nationell statistik om verksamheten. I syfte att skydda huvudmännen från rättsförlust måste den nuvarande splittrade tillsynen också vara en del av den nya myndighetens uppdrag. En kommunal nämnd som ska avgöra ärenden istället för en ensam överförmyndare skulle skapa större rättssäkerhet.

Solveig Zander (C)

Johanna Jönsson (C)

Jonny Cato Hansson (C)